

Covidpandemin som förändringskraft

Observationer och reflektioner kring västsvenska kommuners arbete under pandemins första månader

KFi-dagarna 11 december 2020

Jessica Algehed & Christian Jensen

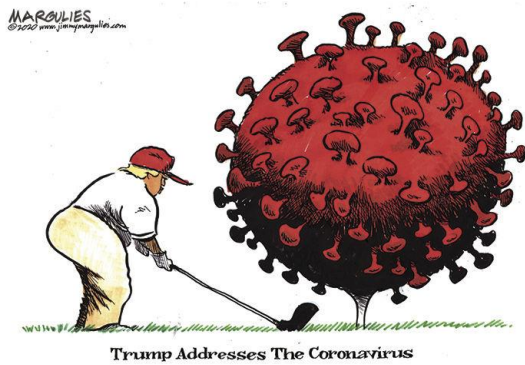
Förspill inte möjligheterna som
uppkommer i en rejäl kris.”

”Nöden har ingen lag.”

”Kris är uppfinningarnas moder.”

”Inget ont som inte för något gott med sig.”

När humorsidorna bara handlar om en sak vet man att det är på allvar...

Trump Addresses The Coronavirus

Här en kommentar från min systerson Hugo Breineder Martinsson, 12 år, i Östergarn på Gotland.

Vårt uppdrag: Fånga en ögonblicksbild av krisens första månader och reflektera kring det som sker ur ett innovationsperspektiv

Vad kan vi lära av Covid som förändringskraft? Leder kris till innovation?

- Följt kommuners kommunikation och medias rapportering under våren och sommaren 2020
  - Intervjuer och informella samtal med kommunrepresentanter
  - Läst om kriser som fenomen
  - Löpande analysträffar
-
- En översiktsbild av kommuners arbete våren 2020
  - Fem reflektioner om krisen som förändringskraft

Lokalt stöd till restauranger i Borås

Ny app räddar skollunchen

KLIPP – ONSDAG 1/4 KL 06:39
LÄNGD 1:39

Efter signaler att många gymnasieungdomar blir utan lunch när skolmatsalarna stängt har man infört ett system i Borås där eleverna kan hämta ut sin lunch på restaurang, sen betalar kommunen.

Digitala visningar

På Boplatz Göteborg får hyresvärdarna nu lägga upp bilder och filmer för digitala visningar av lägenheter, i stället för ett besök.

Samtalsskydd för äldreboenden, här i Ale kommun

Nya sätt att resa möjliggörs

Business Region Göteborg AB

11,854 followers

14h • Edited •

Några av de stödåtgärder som trafiknämnden i Göteborg inför:

- ✓ Billigare besöksparkeringar (10 kr/tim, istället för 30kr/tim)
- ✓ Gratis Styr & Ställ-cyklar första halvtimmen
- ✓ Tillfälliga cykelstråk i bilkörfält
- ✓ Mer plats för gående på populära gator och platser.

Kommunen behöver din hjälp – efterlyser skyddsutrustning

Enligt socialchefen Helena Åman efterlyser man bland annat munskydd och plasthandskar. Foto: Upplands-Bro kommun / Veronica Johansson

PUBLICERAD 21 MARS 2020 KL 09:31

Kommunen går nu ut och väddar till alla Upplands-Brobor om hjälp med att titta igenom sina förråd och lådor hemma.

Se webbsändningen kommunfullmäktige den 16 april

Samråd på cykel i Tanums kommun

Vårens motto: Vi ställer inte in – vi ställer om

- Ny teknik i stor skala
- Förändringar i den fysiska miljön
- Nya arbetsprocesser
- Ny styrning, ledning och organisering
- Ny kommunikation
- Nya roller
- Ny samverkan – mellan aktörer, nivåer och professioner
- Ändrat fokus

Några röster från intervjuer

Tänk om vi alltid kunde vara i ett sådant här "lärmode!"

Det är som under flyktingkrisen 2015. Det som annars tar flera månader går på några dagar.

Förändringar som jag som chef har velat få min personal att göra under flera års tid har plötsligt blivit möjliga.

När de vi är till för håller på att gå under måste vi ompröva vår roll som myndighet.

Jag undrar vad av allt som vi förändrar nu som kommer att leva kvar när allt blir som vanligt igen.

Den värsta smällen kommer komma om några år...

Tydligt krisförlopp

Som vid vilken vilken kris som helst...

”De olika delarna i en krisreaktion kan beskrivas i följande fyra faser:

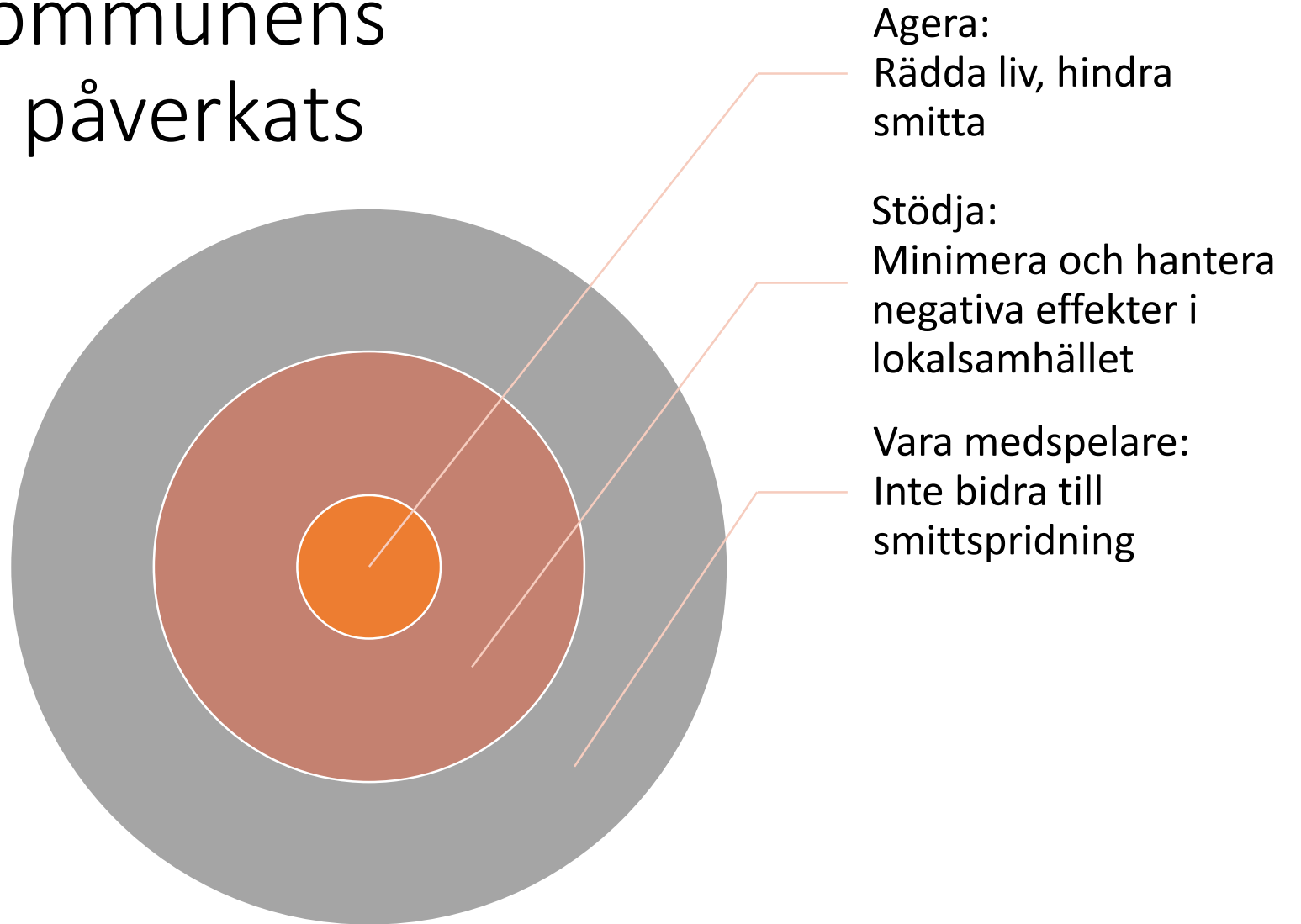
- chockfasen
- reaktionsfasen
- bearbetningsfasen
- nyorienteringsfasen.

De olika faserna följer inte efter varandra med en tydlig gräns, utan sker gradvis och kan pendla fram och tillbaka mellan dem. Faserna kan också delvis överlappa varandra. Känslor och reaktioner som är vanliga i en fas kan plötsligt komma tillbaka, men går då ofta snabbare över.”

Att hamna i kris, Vårdguiden 1177

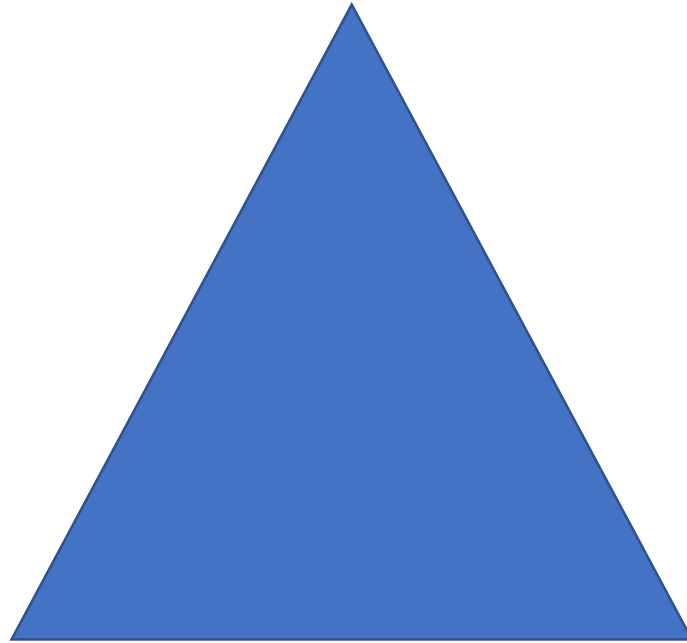
Olika delar av kommunens verksamhet har påverkats olika

Reflektion 1: Tyngdpunktsförskjutning

Tänk först!

Diagnos -> design ->
-> beslut -> handling

Se först!

Insikt -> handling

Handla först!

Agera -> tänk
(upprepande gånger)

Reflektion 2. Två förhållningssätt till kris och förändring

Covid som kris: "Att ramla i en vak"

- Att komma tillbaka till det normala

Covid som möjlighet: "Jorden är inte platt"

- "Blicken framåt" och upptäck världen

Reflektion 3: Synliggör existerande problem, maktförhållanden och orättvisor

- Individ- och befolkningsnivå:
  - Fattigdom och segregation – slår hårdast mot de svaga, en ojämlik pandemi
- Professionsnivå:
  - Yrkesgrupper med låg status får minst resurser (Jmf IVA med hemtjänst)
- Institutionell nivå:
  - Flernivåstyrningen och det kommunala självstyret (Staten skyller på regioner, som skyller på kommunerna)

Reflektioner 4 Trender förstärks och skiften kan skönjas

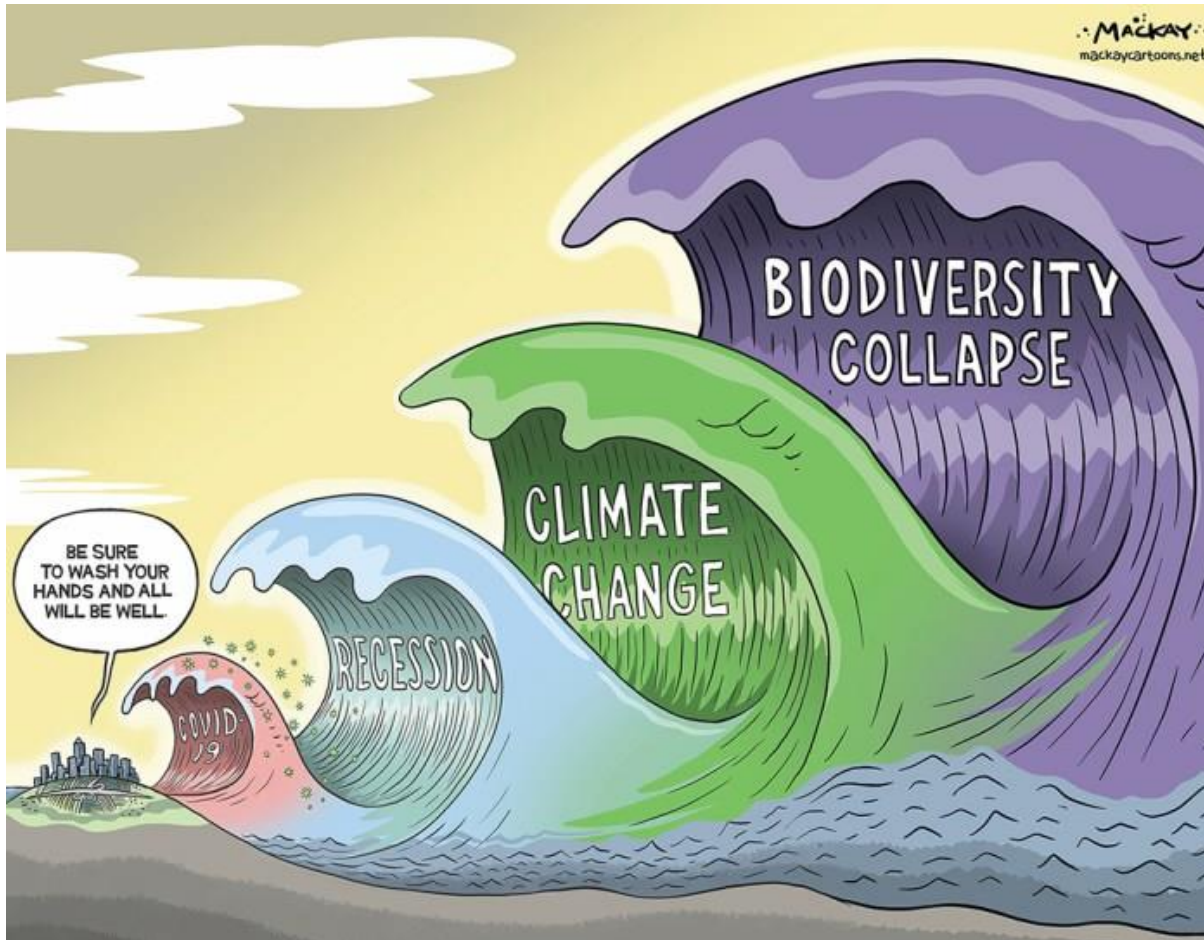
Exempel på befintliga trender

- Digitalisering som kraft i omställning
- Tillitsbaserad styrning och ledning på distans
- Nya resvanor
- Folkhälsa
- Strukturomvandling i handel, stad och industrin

Men också nya insikter och tendenser?

- Deglobalisering och nyindustrialisering
- Mer makt till politiken
- Ny grön våg

Reflektion 5 Det är inte över än...

- Döljer andra kriser – vilka är våra lokala vågor?
- De långsiktiga konsekvenserna kommer längre fram – aktiverar andra delar i kommunorganisationen än de som stått i frontlinjen.

Sammanfattningsvis: Vi är i "lär-mode"

Förändring i förutsättningar	Effekt
<u>Allvarlig</u> situation. Sense-of urgency	Lösningsfokusering, borgfrid. En extra växel. Makt, principer, gamla lösningar mm läggs åt sidan.
<u>Nytt</u> hot och nya uppgifter (Nya lagar, krav på fysisk distansering)	Rådande lösningar är ej möjliga. Man tvingas att lära sig nya saker. Existerande uppfattningar och lösningar ifrågasätts. Experter blir viktiga.
<u>Tidspress</u> - viruset väntar inte	Handla först, tänk sedan. Testa och experimentera.
Kraftig <u>resurstillförsel</u> (statliga bidrag)	Avvägningar behöver inte göras.
Brukare och de man är till för är i <u>nöd och lider</u> (Är svårt sjuka, riskerar konkurs, arbetslösa)	Fokus. Lättare att vara brukar/kund-orienterad, egna behov läggs åt sidan. Många orkar lite mer. En extra växel.

Vårdguiden 1177, igen – har svar på allt

Livet efter krisen

Livet blir oftast inte precis som det var innan händelsen som ledde till att du hamnade i krisen. Många upplever att de får en annan syn på livet. För en del kan krisen leda till insikter som kan vara meningsfulla.

Ibland kan livet efter krisen innebära att förutsättningarna i livet ändras. Du kan behöva acceptera det som hänt för att kunna gå vidare. Det innebär inte att du behöver tycka om det. Du kanske inte kommer att förstå varför eller hitta någon mening i det som har hänt, men du kan ändå fortsätta med ditt liv.

Efter krisen kan vissa saker kännas viktigare än vad de gjorde innan krisen. Saker som du tyckte var viktiga innan kan plötsligt kännas helt oviktiga.

TACK FÖR VISAT INTRESSE
Jessica.Algehed@kfi.se Christian.Jensen@gu.se

